

Hankasalmi
Hyvän arjen kunta

Ohje oma- ja lääkehoidon järjestelyistä Hankasalmen kunnan koulutuspalveluissa

1

Hyväksytty koulunjohtajien kokouksessa 3.3.2015

HANKASALMEN KUNTA

Sivistyspalvelut, Keskustie 41, 41520 Hankasalmi

Sivistystoimenjohtaja Eila Laulajainen-Malkki p. 014 2671 237 eila.laulajainen-malkki@hankasalmi.fi

Sivistyspalveluiden toimistos sihteeri Pirjo Pietiläinen p. 014-2671 236 pirjo.pietilainen@hankasalmi.fi

www.hankasalmi.fi

Sisällys

1. Toimintaympäristö
2. Omahoidon periaatteet koulussa
- 2.2. Toimintatavat ja lääkehuolto
3. Lääkehoidon sisältö ja toimintatavat
- 3.1. Oppilaskohtainen oma- ja lääkehoidon suunnitelma
- 3.2. Lääkkeiden jakaminen ja antaminen
- 3.3. Lääkehuolto
- 3.4. Asiakirjojen säilytys
4. Osaamisen varmistaminen ja ylläpitäminen
5. Henkilöstön vastuut, velvollisuudet ja työnjako
6. Seuranta ja palautejärjestelmät
7. Lainsäädäntöä

Liitteet

Liite 1: Suunnitelma koulussa toteutettavasta oma- tai lääkehoidosta

Liite 2: Oma- tai lääkehoidon toteutus koulussa

Liite 3: Suunnitelma lapsen diabeteksen hoidosta koulupäivän aikana

Liite 4: Lupa insuliinipistoksen antamista varten

Linkkejä ja kirjallisuutta

1. Toimintaympäristö

Tämä ohjeistus on laadittu koskemaan Hankasalmen kunnan perusopetuksen kouluja ja lukiota. Ohjeistus ja siihen liittyvät liitteet löytyvät Hankasalmen kunnan Peda.net –sivuilta <https://peda.net/hankasalmi/ohjeistukset/l%C3%A4%C3%A4kehoito>

2. Omahoidon periaatteet koulussa

2.1 Vanhempien vastuu

Ensisijainen vastuu lapsen oma- ja lääkehoidon toteuttamisesta on lapsen huoltajilla. Tavoitteena on, että lapsi voi käydä koulua oppilaana muiden oppilaiden joukossa ja saada tarvittaessa aikuisen tuen sairautensa hoitoon. Hoitoon liittyvät toimet ovat maallikoille opittavissa ja niitä toteutetaan osana normaalia arkea erilaisia sairauksia sairastavien lasten kodeissa (= omahoito). Lapsen saama lääkehoito sisältyy käsitteellisesti omahoitoon. Oppilaiden sairaudet voivat vaatia lyhytkestoista, tilapäistä tai jatkuvaa lääkitystä tai hoitotoimenpidettä – esimerkiksi verensokerin mittausta - koulupäivän aikana.

Silloin kun lapsen huoltajilla ei ole mahdollisuutta valvoa ja toteuttaa hoitoa koulupäivän aikana ja se on hoidollisesti välttämätöntä, omahoidon toteuttaminen suunnitellaan tapauskohtaisesti. Koulussa annettavalle oma- tai lääkehoidolle täytyy olla hoidollinen peruste. Kouluyhteisössä eri ammattiryhmien yhteistyö on tärkeitä oppilaan koulunkäynnin mahdollistamiseksi erilaisista sairauksista huolimatta.

2.2. Toimintatavat ja lääkehoito

Toimintatavoista sopiminen ja niiden kirjaaminen selkeyttävät eri toimijoiden tehtäviä ja vastuita. Eriyisten riskitilanteiden tiedostaminen on osa lapsen oikeutta turvalliseen ympäristöön. Olennaista on, että lapsen sairauden vaatimat toimenpiteet tulevat vanhempien, erikoissairaanhoidon ja kouluterveydenhuollon kautta riittävässä laajuudessa koulun toimijoiden tietoon.

Koulun henkilöstö, mukaan lukien kouluterveydenhoitaja, toteuttaa lääkehoitoa ainoastaan erityistapauksessa ja yhteisesti niin sovittaessa. Lääkehoitoa toteutetaan vain oppilaan vanhempien kouluun toimittamalla lääkkeillä. Huoltajat vastaavat siitä, että koulussa lääkitsemisestä vastaavalla työntekijällä on käytössään päivitetty tieto ja tarvittavat välineet sekä lääkkeet.

3. Lääkehoidon sisältö ja toimintatavat

3.1. Oppilaskohtainen oma- ja lääkehoidon suunnitelma

Lääkehoidon käytännön toteuttaminen perustuu yksilölliseen lääke- ja omahoitosuunnitelmaan (Liitteet 1 ja 2), jotka tehdään yhteistyössä huoltajien, terveydenhuollon ammattihenkilöiden ja koulun kanssa. Lääkehoitosuunnitelman laatimisprosessista vastaa rehtori/koulun johtaja tai hänen nimeämänsä opettaja sekä liitteiden tuottamisesta kouluterveydenhoitaja.

Lääkehoidon piirissä olevalle oppilaalle laaditaan liitteen 1 mukainen suunnitelma, johon on kirjattu lääkehoidon syy, toteuttaminen, seuranta ja vastuut.

Liite 1: Suunnitelma koulussa toteutettavasta oma- tai lääkehoidosta

<https://peda.net/hankasalmi/ohjeistukset/l%C3%A4%C3%A4kehoito>

3.2. Lääkkeiden jakaminen ja antaminen

Lääkkeiden jakaminen ja antaminen tapahtuu oppilaan lääkehoitosuunnitelman ja sen liitteiden mukaan. Lääkehoidon toteuttamisen vastuuhenkilö/t vastaa lääkityksen antamisesta

Liite 2: Oma- tai lääkehoidon toteutus koulussa

<https://peda.net/hankasalmi/ohjeistukset/l%C3%A4%C3%A4kehoito>

3.3. Lääkehuolto

Koulun lääkehoito tapahtuu vain vanhempien tuomilla lääkkeillä. Lääkehoidon suunnitelmaan kirjatut, oppilaskohtaiset lääkkeet säilytetään pakkauksessa olevan ohjeen mukaan sopimuksessa kirjatulla tavalla.

3.4. Asiakirjojen säilytys

Oppilaan mahdolliset hoito-ohjeet ja sairaalan/lääkärin lausunnot säilytetään terveydenhoitajan arkistossa. Koulussa laadittua yksilöllistä lääke-/omahoitosuunnitelmaa ja – toteutuslomakkeita säilytetään toteutuksesta vastaavan opettajan arkistossa lukitussa kaapissa, kopiot suunnitelmasta annetaan myös huoltajalle sekä terveydenhoitajan arkistoon.

4

4. Osaamisen varmistaminen ja ylläpitäminen

Tiedon siirtyminen ja jatkuvuuden turvaaminen tulee varmistaa esimerkiksi luku-vuoden tai henkilön/henkilöiden vaihtuessa. Lääkehoitojärjestelyistä tiedottamisesta esimerkiksi sijaisille sovitaan lääkehoitosuunnitelman liitteissä.

Tapauskohtaisesti järjestetään asiantuntijoiden (avoterveydenhuolto, erikoissairaanhoido) antamaa koulutusta lääkehoitoa tarvitsevan oppilaan opettajille/ ohjaajalle. Työntekijä ja esimies kartoittavat koulutustarpeita lääkehoitosuunnitelman liitteiden laatimisen yhteydessä.

5. Henkilöstön vastuut, velvollisuudet ja työnjako

Sivistystoimenjohtaja vastaa koulujen oma- ja lääkehoidon järjestelyjen ohjeistuksesta sekä viime kädessä henkilöstöressurssin kohdentamisesta tarvittavan lääkehoidon järjestämiseen.

Koulun rehtori vastaa koulukohtaisen lääkehoitosuunnitelman laatimisprosessista ja valvoo käytännön järjestelyjä. Kouluterveydenhoitaja vastaa suunnitelman ja liitteiden valmistelusta käytännössä.

Suunnitelma koulussa annettavasta lääkehoidosta tulee olla laadittuna ennen hoidon aloittamista. Suunnitelma liitteineen tehdään kirjallisesti yhteistyössä huoltajien, terveydenhuollon ammattihenkilön, rehtorin, opettajan ja mahdollisen ohjaajan kanssa. Yhteistyökokouksen koollekutsujana toimii kouluterveydenhoitaja tai opettaja. Vanhemmille selvitetään koulun käytännöt koskien lääkehoidon antamista ja koulun sekä oppilaan huoltajien vastuut.

Lapsen omahoitoon osallistuvilta koulun työntekijöiltä vaaditaan kirjallinen suostumus. Ennen suostumuksensa antamista lääkitsemiseen ryhtyvälle henkilölle ja hänen esimiehelleen tulee selvittää lääkitsemiseen liittyvät vastuut ja velvollisuudet (= tähän ohjeeseen tutustuminen). Lääkehoitoon osallisille tulee antaa riittävä perehdytys ennen toiminnan aloittamista. Tällöin lääkehoitoon suostumuksen antanut koulun työntekijä vastaa vain siitä, että noudattaa tehtyä lääkehoitosuunnitelmaa.

Esimerkiksi insuliinin pistämisessä apua tarvitsevien oppilaiden hoidosta vastaavat henkilöt koulutetaan ja heiltä edellytetään terveydenhuollon ammattilaisen (diabeteshoitaja, -lääkäri) allekirjoittama lupa/todistus ko. hoitotoimenpiteisiin. Koulutuksia Keski-Suomen keskussairaalalla koordinoivat kuntoutusohjaajat Mirja Aula ja Taru Lampinen (puh. 014 269 1787).

Erytistilanteet, kuten retki- ja liikuntapäivät suunnitellaan etukäteen oppilasta opettavan opettajan/opettajien toimesta. Tällöin myös vara- ja sijaisjärjestelyt tulee sopia etukäteen, tarvittaessa pyydetään rehtorin tai kouluterveydenhoitajan apua.

Vanhempien lupa nimetyille ja koulutetuille omahoitotoimenpiteiden toteuttajille kirjataan lääkehoitosuunnitelman liitteisiin.

6. Seuranta ja palautejärjestelmät

Huoltajien kanssa tehdyssä kirjallisessa suunnitelmassa määritellään toimintatapa poikkeamata-pauksessa. Lääkehoitosuunnitelmaan tai sen liitteisiin tulee kirjata tarvittaessa lääkkeen vaikuttavuuden käytännön seuranta ja reagointi erilaisiin tilanteisiin. Lääkehoitosuunnitelman tai sen liitteisiin kirjataan aina kyseisen suunnitelman seuraava tarkistus/päivitysajankohta ja vastuhenkilö.

7. Lainsäädäntöä

Opiskeluhuollosta säädetään **oppilas- ja opiskeluhoitolaissa** (30.12.2013/1287).

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131287#a3.10.2014-791>

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan lain 3 §:n mukaan opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa oppilaitosyhteisössä. Opiskeluhoitoa on sekä perusopetuslaissa tarkoitettu oppilashuolto että lukiolaissa ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu opiskelijahuolto.

Opiskeluhoiltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkävänä koko oppilaitosyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoiltona. Lisäksi opiskelijoilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhoiltoon siten kuin tässä laissa säädetään. Opiskeluhoiltoon sisältyvät koulutuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen opiskeluhoilto sekä opiskeluhoillon palvelut, joita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuillon palvelut.

Opiskeluhoiltoa toteutetaan opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa.

Terveidenhuoltolain (30.12.2010/1326) 16 § mukaan kunnan on järjestettävä kouluterveydenhuillon palvelut alueellaan sijaitsevien perusopetusta antavien oppilaitosten oppilaille. Kouluterveydenhuiltoon kuuluu myös oppilaan työelämään tutustuttamisen aikainen terveydenhuolto. Kouluterveydenhuolto on osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain ([1287/2013](#)) mukaisia opiskeluhoillon palveluja. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

Terveidenhuoltolain 17 § mukaan kunnan perusterveydenhuillon on järjestettävä opiskeluterveydenhuillon palvelut alueellaan sijaitsevien lukioiden opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Opiskeluterveydenhuolto on osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain sekä ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain ([631/1998](#)) 16 a §:n mukaista opiskelijahuiltoa.

Valtioneuvoston asetuksella neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta (338/2011) säädetään tarkemmin oppilaan terveyden seuraamiseen ja edistämiseen kuuluvien neuvonnan ja tarkastusten sisällöstä sekä terveydentilan toteamista varten tarpeellisesta erikoistutkimuksesta.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110338>

Liitteet

Liite 1: Suunnitelma koulussa toteutettavasta oma- tai lääkehoidosta

Liite 2: Oma- tai lääkehoidon toteutus koulussa

Liite 3: Suunnitelma lapsen diabeteksen hoidosta koulupäivän aikana

Liite 4: Lupa insuliinipistoksen antamista varten

Linkejä ja kirjallisuutta

1. [Turvallinen lääkehoito. Valtakunnallinen opas lääkehoidon toteuttamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa 2006](#)
Sosiaali- ja terveysministeriön Oppaita 2005:32.
2. [Toimintamalli diabetesta sairastavan lapsen koulupäivän aikaisesta hoidosta](#)
Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2010:9
3. [Epilepsiakohtauksen ensiapu](#). Epilesialiiton julkaisuja.
4. <http://www.epilepsia.fi>
5. <http://www.stm.fi>
6. **Epilepsian ABC**. Perustietoa opettajille, kasvattajille ja vanhemmille.
Toim. Kai Erikson et al. PS-kustannus 2003.